

Effecten op beschermde soorten Olyhorststraat, Gendt

Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de
Flora- en faunawet

F.L.A. Brekelmans

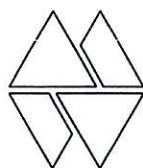

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Effecten op beschermde soorten Olyhorststraat, Gendt

Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de Flora- en faunawet

F.L.A. Brekelmans

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Steenbruggen Makelaardij

17 maart 2008
rapport nr. 08-007

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 08-007
Datum uitgave: 17 maart 2008
Titel: Effecten op beschermde soorten Olyhorststraat, Gendt
Subtitel: Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de Flora- en faunawet
Samensteller: Drs. F.L.A. Brekelmans
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 37
Project nr.: 07-702
Projectleider: Drs. G.F.J. Smit
Naam en adres opdrachtgever: Steenbruggen Makelaardij
Veldstraat 11, 6655 KG, Puiflijk
Referentie opdrachtgever: e-mail d.d. 4 januari 2008
Akkoord voor uitgave: Teamleider Sector Natuur en Landschap
drs. G.F.J. Smit

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Steenbruggen Makelaardij

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

De heer Hasselbach is voornemens is voornemens om aan de Olyhorststraat 13 te Gendt woningbouw te realiseren. Voorafgaand daaraan dient de op het terrein aanwezige bebouwing te worden gesloopt en wordt aanwezige begroeiing verwijderd.

Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet.

Steenbruggen Makelaardij heeft, namens de heer Hasselbach, Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een oriënterend onderzoek / *quick scan* naar beschermde soorten aan de Olyhorststraat 13 te Gendt uit te voeren. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

F.L.A. Brekelmans	veldwerk, rapportage, fotografie
G.F.J. Smit	projectleiding.

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het Kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem is ISO gecertificeerd.

Vanuit Steenbruggen Makelaardij werd de opdracht begeleid door de heer H. Steenbruggen.

Leeswijzer

Ten behoeve van: 'Aanvraag ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid en vijfde lid onderdeel c'

Ontheffing moet worden aangevraagd voor: steenuil en boerenzwaluw. De informatie die benodigd is voor de onderbouwing van de aanvraag voor ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet, kan op de volgende plaatsen in dit rapport worden gevonden:

- A. De verwachte effecten van de ingreep op deze soorten: § 2.7.
- B. De gevolgen voor de staat van instandhouding van deze soorten (populatie-niveau): § 2.7.
- C. De onderzoeksmethodiek: § 1.2.
- D. De bij dit project betrokken onderzoekers staan in het voorwoord vermeld. Bureau Waardenburg heeft een kwaliteitsborgingssysteem en is ISO-gecertificeerd. Bureau Waardenburg garandeert de kwaliteit van het onderzoek.
- E. De resultaten van het veldonderzoek: § 2.7. De datum van het veldbezoek is vermeld in § 1.2.
- F. De functie van het plangebied voor de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd: zie onder A. hierboven.
- G. De mate waarin de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd in het verleden in het plangebied voorkwamen: zie onder A. hierboven. De bij ons bekende bronnen zijn vermeld in § 1.5.
- H. De (tijdelijke en blijvende) gevolgen van de voorgenomen activiteiten op de habitats van de relevante soorten: zie onder A. hierboven.
- I. Mitigerende maatregelen: § 3.2.
- J. Compenserende maatregelen: zijn beschreven in § 3.2 en het projectplan.
- K. Waar en wanneer de compenserende maatregelen worden uitgevoerd: zie § 3.2 en het projectplan.

Voorzover van toepassing voor soorten van tabel 3 en vogels:

- L. Beschrijving van het alternatievenonderzoek is niet in dit rapport opgenomen.
- M. De maatregelen om te garanderen dat zorgvuldig wordt gehandeld, zodat schade aan individuen van de soorten wordt voorkomen worden beschreven in § 3.2.
- N. Compenserende maatregelen om niet te voorkomen schade aan individuen te compenseren staan beschreven in § 3.2 en het projectplan.
- O. De dwingende reden van groot openbaar belang is niet in dit rapport opgenomen.
- P. De reden waarom zorgvuldig handelen niet mogelijk is: dit staat letterlijk op het ontheffingsformulier, maar is incorrect. Er kan en zal zorgvuldig worden gehandeld. In § 3.2 wordt aangegeven hoe mitigatie en compensatie plaats vindt.

Inhoud

Voorwoord	3
Leeswijzer	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel.....	9
1.2 Aanpak natuurtoets.....	11
1.3 Het plangebied	11
1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten	15
1.5 Bronnenonderzoek	16
2 Resultaten en effectbeoordeling.....	19
2.1 Flora.....	19
2.2 Vissen	19
2.3 Amfibieën.....	20
2.4 Reptielen	20
2.5 Grondgebonden zoogdieren	21
2.6 Vleermuizen	21
2.7 Vogels.....	23
2.8 Beschermde soorten ongewervelden	24
2.9 Beschermde natuurgebieden	25
3 Conclusies en aanbevelingen	27
3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag.....	27
3.2 Aanbevelingen.....	28
4 Literatuur.....	31
Bijlage 1 Wettelijk kader	33

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De heer Hasselbach is voornemens om aan de Olyhorststraat 13 te Gendt woningbouw te realiseren. Voorafgaand daaraan dient de op het terrein aanwezige bebouwing te worden gesloopt en wordt aanwezige begroeiing verwijderd.

Bij de uitvoering van genoemde werkzaamheden zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie Bijlage 1). Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een oriënterend veldonderzoek naar beschermde soorten. Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig en/of kunnen in het plangebied verwacht worden (Hoofdstuk 2)?
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 2)?
- Welke effecten op beschermde natuurwaarden heeft de ingreep (Hoofdstuk 2)?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke (Hoofdstuk 2)?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd (Hoofdstuk 3)?
- Is nader onderzoek nodig (Hoofdstuk 3)?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 3)?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet.

Natuurbeschermingswet 1998 en EHS

Het plangebied Olyhorststraat 13 maakt geen deel uit van een Natura 2000 gebied of beschermd natuurmonument. In de directe omgeving ligt het Natura 2000 gebied De Gelderse Poort. Tevens liggen ruim een kilometer ten noorden van het plangebied gebieden die zijn aangewezen als Ecologische HoofdStructuur.

De Gelderse Poort is een gradiëntenrijk rivierengebied en vormt het begin van de Rijndelta. Het gebied is ongeveer 10.000 jaar geleden ontstaan, toen de Rijn van loop wisselde. Door aanwezigheid van de rivier is het gebied aan dynamiek onderhevig, waarbij erosie en sedimentatie als belangrijke processen het gebied vorm geven. Buitendijks wordt het gebied gekarakteriseerd door de aanwezigheid van open water, moerassen, ruigten graslanden en ooibossen. Diverse natuurgebieden zijn hier aanwezig,

waaronder de Gendtse Waard. Binnendijkse natuurgebieden zijn gelegen ten oosten van het Pannerdensch Kanaal. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Tabel 1. Habitattypen en soorten waarvoor het Natura 2000-gebied De Gelderse Poort is aangewezen (bron: gebiedendocument november 2007, Ministerie van LNV).

Habitattypen	Staat van instandhouding	Relatieve bijdrage	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	+	=	>
H3270 Slakke rivieroever	-	++	>	=
H6120 Stroomdalgraslanden	--	++	>	>
H6430_A Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	+	=	=
H6430_C Ruigten en zomen (droge bosranden)	-	+	=	=
H6510_A Glanshaver- en vossenstaartheuvels (glanshaver)	-	+	>	>
H91E0_A Vochtige alluviale bossen (zachthoutbossen)	-	++	>	=
H91F0 Droge hardhoutbossen	--	+	>	>

Soorten	Staat van instandhouding	Relatieve bijdrage	Doelstelling leefgebied	Doelstelling populatie
H1014 Nauwe korfslak	-	-	=	=
H1095 Zeepril	-	++	>	>
H1099 Rivierpril	-	++	>	>
H1102 Eft	--	++	=	>
H1106 Zalm	--	++	=	>
H1134 Bittervoorn	-	+	=	=
H1145 Grote modderkruiper	-	-	>	>
H1149 Kleine modderkruiper	+	+	=	=
H1163 Rivierdonderpad	-	+	=	=
H1166 Kamsalamander	-	+	=	=
H1318 Meervleermuis	-	-	=	=
H1337 Bever	-	++	=	>

Broedvogelsoorten	Staat van instandhouding	Relatieve bijdrage	Doelstelling leefgebied	Doelstelling populatie
A004 Dodaars	+	-	=	=
A017 Aalscholver	+	-	=	=
A021 Roerdomp	--	+	>	>
A022 Woudaap	--	+	>	>
A119 Porseleinhoen	--	-	>	>
A122 Kwartelkoning	-	+	>	>
A197 Zwarte stern	--	+	>	>
A229 Ijsvogel	+	+	=	=
A249 Deverzwaluw	+	-	=	=
A272 Blauwborst	+	-	=	=
A298 Grote karekiet	--	+	>	>

Niet-broedvogelsoorten	Staat van instandhouding	Relatieve bijdrage	Doelstelling leefgebied	Doelstelling populatie
A005 Fuut	-	-	=	=
A017 Aalscholver	+	+/s+	=	=
A037 Kleine zwaan	-	-	=	=
A038 Wilde zwaan	-	-	=	=
A041 Kogans	+	+	= (<)	=
A043 Grauwe gans	+	+	= (<)	=
A050 Smient	+	-	= (<)	=
A051 Krakeend	+	-	=	=
A052 Wintertaling	-	-	=	=
A054 Pijlstaart	-	-	=	=
A056 Slobeend	+	-	=	=
A059 Tafeleend	--	-	=	=
A068 Nonnetje	-	-	=	=
A125 Meerkoet	-	-	=	=
A142 Kievit	-	-	=	=
A156 Grutto	--	-	=	=
A160 Wulp	+	-	=	=

1.2 Aanpak natuurtoets

Quick scan

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De *quick scan* vindt plaats op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Oriënterend terreinbezoek
- Expert judgement.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Oriënterend terreinbezoek

Het plangebied Olyhorststraat 13 te Gendt is op 4 januari 2008 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, hollen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Expert judgement

De *quick scan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is expert judgement nodig om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen. Als de beschikbare gegevens onvoldoende houvast bieden om tot een goed beoordeling te komen, zal dit expliciet worden aangegeven.

1.3 Het plangebied

Het plangebied Olyhorststraat 13 is gelegen aan de oostrand van de bebouwde kom van Gendt, in de overgang naar het open agrarische gebied. Het gebied is in zijn geheel gelegen in het kilometerhok met de Amersfoort-coördinaten 195-432, aan de doorgaande weg richting Doornenburg en Hulhuizen. De oppervlak van het gebied bedraagt ongeveer 1 hectare (1% van het km-hok).

Foto 1. Schuur met zolder

Foto 2. Schuur met opslag

Foto 3. Schuurtje met pannen dak

Foto 4. Kalverschuur

Foto 5. Cirkelzaag in kalverschuur

Foto 6. Nissenhut

Het plangebied is in gebruik voor agrarische doeleinden. Aan de achterkant ligt een akker, de omgeving bestaat uit woningen, tuinen en agrarische percelen. Op het perceel is een aantal schuren en stallen aanwezig; de veestallen zijn buiten gebruik. In figuur 1 is de ligging van het gebied en de afzonderlijke schuren en stallen weergegeven. Deze worden individueel omschreven. De woning op het terrein wordt niet gesloopt en maakt geen onderdeel uit van het onderzoeksgebied.

De eerste schuur (rechts van oprit, foto 1) betreft een oude veestal met enkelsteens muren. Vermoedelijk is de schuur oorspronkelijk voorzien van een pannendak, dat is vervangen door golfplaten. De stal is onderkelderd (mestkelder). De zolder van deze schuur is middels een ladder toegankelijk, en betreft een in onbruik geraakte opslagruimte. Als gevolg van houtrot en achterstallig onderhoud is vloer van de zolder onveilig, de ruimte kon dan ook niet volledig worden geïnspecteerd. Ook de draagbalken en staanders zijn aan verwerking onderhevig. Via open deuren en kieren en spleten in het dak is de ruimte van buiten toegankelijk voor fauna. De schuur is aan de linkerzijde uitgebouwd; ook deze ruimte is in gebruik geweest als veestal en afgedekt met golfplaten. Het plafond is met isolatieschuim afgewerkt.

De tweede schuur (rechts van oprit, foto 2) betreft een grote bergschuur, eveneens aan de linkerzijde voorzien van een uitbouw. Door het ontbreken van deuren en aanwezigheid van kieren en spleten is de ruimte permanent toegankelijk voor fauna. De rechtermuren zijn opgetrokken uit bakstenen, de rest uit prefab blokken. Het dak bestaat uit golfplaten. De schuur wordt gebruikt voor opslag van allerlei (landbouw)materiaal. Voor de schuur staat een viertal voedersilo's.

De derde schuur (links van oprit, foto 3) is voorzien van een pannendak en enkelsteens muren. De ruimte aan de linkerkant is vermoedelijk in gebruik geweest als vergader- of koffieruimte. Het overige gedeelte is in gebruik als veestal; van deze ruimte is het voorste gedeelte nog in gebruik voor opslag en als zagerij (foto 4).

De vierde schuur is middels aanbouw geschakeld met de derde schuur en is eveneens opgebouwd uit enkelsteens muren zonder spouwruimte (foto 5); het dak bestaat uit golfplaten. Met uitzondering van het voorste gedeelte is de schuur in gebruik geweest als veestal (kistkalveren).

Achter de vierde schuur, links van de oprit, is een tweetal nissenhutten gebouwd (foto 6 en 7). De nissenhutten zijn grotendeels opgebouwd uit ijzeren golfplaten en zijn in gebruik geweest als veestal en daardoor onderkelderd (mestkelders).

Grote delen van het terrein zijn verhard met beton en klinkers. Aan de kant van de Olyhorststraat ligt een klein weilandje, waarin tevens fruitbomen zijn aangeplant (foto 8). De aanwezige grazige vegetatie wordt gemaaid en/of begraaasd. Bomen zijn daarnaast aanwezig in de voortuin van de woning (waaronder berk en notenboom) en achter en rond het weiland en de nissenhutten. Dit betreft voornamelijk elzen, welke zijn gekandelaberd. Opslag van ruigte en struiken is aanwezig in de voormalige achtertuin en op en rond de voormalige locatie voor kuilvoer. Voor een nadere beschrijving van de aanwezige vegetatie en flora wordt verwezen naar §2.1.

Foto 7. Binnenzijde nissenhut

Foto 8. Weiland aan straatkant

Foto 9. Elzensingel

1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Uitgangspunt hiervoor zijn:

- Alle op het terrein aanwezige bebouwing, met uitzondering van het woonhuis, zal worden gesloopt, waarna het terrein bouwrijp wordt gemaakt.
- Alle houtige opslag zal worden verwijderd, evenals de aanwezige ruige vegetaties.
- Op het terrein wordt een tweetal geschakelde woningen ontwikkeld, met omliggende tuinen.
- Aangenomen wordt dat de achterliggende akker niet wordt aangetast.

Deze ingreep kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De ingreep wordt niet uitgevoerd volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten in tabel 1 (zie Bijlage 1).

De volgende mogelijke effecten worden in dit rapport beschreven en hieronder toegelicht:

- Verlies van areaal / biotoop.
- Verstoring door beweging, licht en geluid gedurende de werkzaamheden.
- Verstoring door beweging, licht en geluid in de gebruiksfase.

Ruimtebeslag van de ingreep en toekomstig gebruik

Als gevolg van de ingreep wordt aanwezige verharding, bebouwing en vegetatie verwijderd. Hiervoor komt, vermoedelijk in beperktere omvang, verharding terug. Het totale omvang van zowel bebouwing als verharding neemt af. Het is niet bekend hoe het terrein verder wordt ingericht.

Het toekomstig gebruik betreft bewoning en gebruik van tuinen. Dit heeft consequenties voor de inrichting van het gebied met betrekking tot voorkomende vegetatietypen en habitats. Door intensiever gebruik en beheer van de grond zal de hoeveelheid rommelhoekjes, ruige opslag en andere min of meer natuurlijke situaties tot een minimum worden beperkt.

Uit te voeren werkzaamheden

De werkzaamheden bestaan uit het slopen van bebouwing, het verwijderen van verharding en vegetatie, het bouwrijp maken van de kavels, het bouwen van nieuwe woningen en het uiteindelijk inrichten en afwerken van het terrein. Genoemde werkzaamheden gaan gepaard met verstoring in de vorm van fysieke aantasting, geluid, licht en beweging.

In deze quickscan worden de volgende (mogelijke) effecten buiten beschouwing gelaten:

- Emissies van schadelijke stoffen.
- Trillingen
- Hydrologische veranderingen
- Wijziging van verkeersintensiteiten buiten het gebied.

Als er reden is te veronderstellen dat deze effecten kunnen leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet dan van de van de Natuurbeschermingswet 1998, zal dat expliciet worden vermeld. In andere gevallen wordt aangenomen dat deze effecten zodanig beperkt zijn, dat ze voor de beoordeling van het onderhavige plan niet van belang zijn.

1.5 Bronnenonderzoek

Het plangebied Olyhorststraat 13 te Gendt ligt in het kilometerhok x:195 / y:432. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl zie tabel 1.1). Het plangebied beslaat met een oppervlak van ongeveer 1 ha circa 1 % van het kilometerhok waarvan brongegevens beschikbaar zijn.

De soortgroepen vaatplanten, watervogels en amfibieën zijn goed onderzocht. Van de vaatplanten zijn twee algemeen voorkomende beschermde soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet) bekend; tevens zijn drie soorten van de Rode Lijst uit dit kilometerhok bekend. Van de watervogels zijn 62 soorten aangetroffen. Vijf soorten amfibieën zijn uit het hok bekend, hiervan geniet één soort een strikt beschermde, die bovendien is opgenomen in de Habitatrichtlijn; de overige vier soorten zijn algemeen voorkomende beschermde soorten. Met uitzondering van de korstmossen, mossen en libellen ('redelijk' tot 'matig' onderzocht) zijn de overige soortgroepen slecht tot niet onderzocht.

Het plangebied vormt slechts een zeer beperkt onderdeel van het kilometerhok. Gelet op het gegeven dat het hok deels onderdeel uitmaakt van een natuurgebied (Gelderse Poort), wordt verwacht dat waarnemingen van flora en fauna voornamelijk uit dit gebied afkomstig zijn.

Tabel 1.1. *Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:195 / y:432*
 FF1 = Flora- en faunawet categorie 1 (vrijstelling); FF23 = Flora- en faunawet categorie 2 of 3 (strikt(er) beschermd); H/V = Habitatrichtlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst

Rapportage voor kilometerhok X:195 / Y:432							
Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			3	goed	-	1991-2006
Mossen			0	1	matig	0%	1996-2006
Korstmossen			0	0	redelijk	51-100%	1991-2006
Paddestoelen					niet		1991-2006
Zoogdieren					slecht	51-100%	1996-2006
Broedvogels		1			slecht	0%	1995-2006
Watervogels		62	38		goed	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet		1992-2006
Amfibieën (#)	5	1	1	0	goed	51-100%	1992-2006
Vissen					niet		1992-2006
Dagvlinders					slecht	51-100%	1995-2006
Nachtvlinders					niet		1980-2005
Libellen					matig		1992-2006
Sprinkhanen					niet		1992-2006
Overige ongewervelden					niet		1992-2006

Om een zo goed beeld te krijgen van in de regio voorkomende beschermde soorten is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, waaronder verspreidingsatlassen, recente artikelen en internetsites (zie literatuurlijst).

2 Resultaten en effectbeoordeling

2.1 Flora

Huidige functie plangebied voor beschermde planten

In de regio komen voor zover bekend de volgende strikt beschermde soorten planten voor, allen van tabel 2: ruig klokje, vleeskleurige orchis, moeraswespenorchis, muurbloem, grote keverochis, wilde majolein en veldsalie. Tevens komen in de regio algemeen voorkomende soorten van Tabel 1 voor, te weten zwanebloem, akkerklokje, grasklokje, grote kaardenbol, brede wespenorchis, aardaker en gewone vogelmelk (Dirkse *et al.* 2007).

Tijdens het veld bezoek zijn geen beschermde soorten daadwerkelijk waargenomen. In het plangebied is slechts beperkt leefgebied voor planten aanwezig aangezien het grootste deel van het terrein is verhard en bebouwd. Een drietal onverharde terreinen zijn aanwezig, te weten de voor- en achtertuin van de aanwezige woning, een klein weilandje aan de straatkant en een verruigde vermoedelijke kuilvoerlocatie achter op het erf.

De tuinen rond de woning worden slechts beperkt onderhouden. De achtertuin is in gebruik geweest als weilandje, vermoedelijk voor geiten. Bovendien zijn enkele kooien aanwezig waarin mogelijk vogels zijn gehouden. In de aanwezige verruigde vegetatie zijn soorten aangetroffen als kruldistel, grote brandnetel, berenklauw, kropaar en diverse andere algemeen voorkomende soorten. In de voortuin zijn voornamelijk uitheemse sierplanten aanwezig, naast 'onkruid' als tuinbingelkruid. Beschermde soorten planten worden hier niet verwacht.

Het weilandje langs de straatkant is begroeid met een grazige vegetatie. In het weilandje staan diverse fruitbomen. Beschermde soorten planten worden hier niet verwacht.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen met betrekking tot planten overtreden, de gunstige staat van instandhouding is voor deze soorten niet in het geding.

2.2 Vissen

Huidige functie plangebied voor beschermde vissen

Gelet op de afwezigheid van open water is het terrein ongeschikt voor vissen.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen met betrekking tot vissen overtreden.

2.3 Amfibieën

Huidige functie plangebied voor amfibieën

De volgende soorten amfibieën zijn uit de omgeving van het plangebied bekend: kleine watersalamander, kamsalamander, gewone pad, rugstreeppad, bruine kikker, poelkikker, meerkikker en bastaardkikker (Spitzen-Van der Sluijs *et al.* 2007).

In het plangebied zijn geen geschikte wateren aanwezig die gebruikt kunnen worden als voortplantingslocatie voor genoemde soorten amfibieën. Door aanwezigheid van ruige vegetaties en schuilmogelijkheden als plaatmateriaal, steenhopen, rommelhoekjes e.d. kan het terrein voor deze soorten echter wel een functie hebben als landhabitat. Gelet op de afstand tot bekende voortplantingslocaties van de strikt beschermde soorten rugstreeppad en kamsalamander in de Gelderse Poort wordt echter niet verwacht dat het onderzoeksgebied deel uitmaakt van het landhabitat van deze populaties. Wel zijn rond het onderzoeksgebied enkele tuinvijvers aanwezig, op nr. 15 en 17. Deze zijn beoordeeld als ongeschikt voor strikt beschermde soorten, onder andere in verband met het voorkomen van vissen (waaronder Koi-karpers). Volgens de bewoonster van nr. 17 zijn in de vijver wel salamanders aanwezig. Gelet op de door haar genoemde grootte van de dieren betreft het kleine watersalamanders; grotere exemplaren (kamsalamanders) heeft ze nog nooit waargenomen.

Gelet op het ontbreken van waarnemingen en afwezigheid van geschikte biotopen in de directe omgeving heeft het onderzoeksgebied geen betekenis voor strikt beschermde soorten amfibieën. Het voorkomen van een enkele gewone pad of kleine watersalamander kan niet worden uitgesloten, maar ook voor deze algemeen voorkomende beschermde soorten heeft het onderzoeksgebied naar verwachting geen betekenis als leefgebied.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden, de gunstige staat van instandhouding is voor de genoemde soorten niet in het geding.

2.4 Reptielen

Huidige functie plangebied voor reptielen

Uit de omgeving van het plangebied zijn geen beschermde soorten reptielen bekend. Deze worden op grond van het ontbreken van geschikt biotoop ook niet in het plangebied verwacht.

Effecten en verbodsbepalingen

Met betrekking tot reptielen worden geen verbodsartikelen overtreden.

2.5 Grondgebonden zoogdieren

Huidige functie plangebied voor zoogdieren

De volgende beschermde soorten zijn uit de regio bekend en zouden op grond van het aanwezige biotoop in het plangebied kunnen voorkomen: gewone bosspitsmuis, dwergspitsmuis, huisspitsmuis, egel, hermelijn, wezel, bunzing, steenmarter, veldmuis, dwergmuis en bosmuis (Limpens *et al.* 1997). Van deze soorten is alleen de steenmarter strikt beschermd (tabel 2 van de Flora- en faunawet).

Tijdens het veldbezoek zijn geen directe waarnemingen gedaan van beschermde soorten zoogdieren. Op een aantal plaatsen zijn in stallen en schuren keutels waargenomen van muizen (ware muizen en/of spitsmuizen) en ratten. Twee ingedroogde en half vergane ratten zijn op het terrein aangetroffen. Mogelijk zijn deze gestorven als gevolg van het gebruik van bestrijdingsmiddelen (rattengif), waarvan sporen zijn aangetroffen. Vermoed wordt dat huismuis en huisspitsmuis in en rond de schuren voorkomen. De overige soorten maken mogelijk incidenteel van het terrein gebruik, zoals van de ruige begroeiing.

Van de steenmarter zijn geen sporen waargenomen. De soort komt vrij talrijk voor in de omgeving van Nijmegen (ten zuiden van de Waal) en ten oosten van het Pannerdensch Kanaal. Het aantal waarnemingen uit de omgeving van Gendt en Bommel is echter uiterst beperkt (pers. med. G. Hoefsloot). Het plangebied heeft, mede gelet op het ontbreken van sporen, geen betekenis voor de steenmarter.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied, het doden van enkele individuen en vernietiging van verblijfplaatsen van huisspitsmuis, bosspitsmuis, dwergspitsmuis, egel, hermelijn, wezel, bunzing, veldmuis, dwergmuis en bosmuis. Als gevolg van de ingreep worden verbodsbepalingen overtreden ten aanzien van artikel 11 voor genoemde, algemeen voorkomende beschermde soorten. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van, omdat de ingreep te beperkt van omvang is, het aantal dieren dat hiermee gemoed is relatief klein is en de soorten niet in hun voorkomen worden bedreigd.

Genoemde soorten zijn opgenomen in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt vrijstelling voor geplande ingreep, die als ruimtelijke ontwikkeling kan worden aangemerkt.

2.6 Vleermuizen

Voorkomen en functie plangebied

De volgende beschermde soorten vleermuizen zijn uit de regio bekend: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis.

Tijdens het veldbezoek zijn geen vleermuizen waargenomen, evenmin zijn sporen van vleermuizen waargenomen. Op het terrein zijn geen bomen aanwezig, welke geschikt zijn als (kraam)verblijfplaats voor boombewonende soorten (ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis). Nagenoeg alle bebouwing is

ongeschikt voor kraamkolonies van gebouwbewonende vleermuizen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis). Hoewel het niet ondenkbaar is dat een enkel individu incidenteel gebruik maakt van aanwezige schuren, wordt het voorkomen van grote groepen gezien het ontbreken van sporen en voldoende geschikte verblijfplaatsen uitgesloten. In de meeste schuren is sprake van tocht. Houtverbindingen met spleten en kieren welke door vleermuizen als gewone grootoorvleermuis kunnen worden gebruikt zijn nagenoeg niet aanwezig.

Slechts in één schuur (vanaf oprit de eerste links) zijn potentieel geschikte verblijfplaatsen aanwezig in de vorm van een (vermoedelijke) ruimte onder de dakpannen. Deze ruimte kon niet worden bezocht en het is dan ook niet uitgesloten dat vleermuizen hiervan gebruik maken. Gelet op de aanwezigheid van in potentie geschiktere bebouwing in de omgeving wordt echter geen kraamkolonie verwacht, hooguit incidenteel individuele dieren. Hierbij wordt gedacht aan gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

Door het gebruik van de stallen voor vee zijn mestputten aanwezig. Ten tijden van het bezoek was hier nog mest in aanwezig, welke echter nagenoeg geen mestgeur verspreidde. Over het overwinteren van vleermuizen in dergelijke ruimten is niets bekend. Gelet op de aanwezige ventilatie en het contact met de buitenlucht is vermoedelijk sprake van relatief lage luchtvochtigheid, tocht en een instabiel temperatuurregime. Hierdoor zijn dergelijke locaties zo goed als ongeschikt voor vleermuizen.

Het terrein is slechts beperkt geschikt als foerageergebied. Mogelijk dat gewone dwergvleermuis en laatvlieger gedurende korte perioden in de avond en nacht gebruik maken van het terrein als foerageergebied. Gelet op de hoeveelheid voor deze soorten geschikt foerageergebied in de omgeving wordt het terrein als foerageergebied van beperkt belang aangemerkt.

Gezien het ontbreken van (geïsoleerd gelegen) lijnvormige elementen wordt niet verwacht dat een belangrijke vliegroute op het terrein aanwezig is.

Volgens de bewoonster van huisnr. 17 vliegen 's avonds veel vleermuizen in de omgeving van haar huis; enige jaren terug is een vleermuis zelfs haar huis binnengevlogen. Gelet op de aanwezige bebouwing in de straat is het mogelijk dat een kolonie vleermuizen (gelet op de door haar aangegeven grote van het binnengevlogen exemplaar waarschijnlijk gewone dwergvleermuis) van de aanwezige huizen gebruik maakt als verblijfplaats. Kolonies gebruiken in de regel meerdere verblijfplaatsen, waartussen regelmatig wordt verhuisd. Individueel of in klein groepsverband overwinterende mannetjes verblijven in de omgeving van de kraamkolonie.

Effecten en verbodsbepalingen

Verwacht wordt dat vleermuizen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger) hooguit incidenteel van de aanwezige bebouwing gebruik maken. Omliggende bebouwing is geschikter voor grote groepen vleermuizen, eventuele kraamkolonies zullen naar verwachting elders in de Olyhorststraat aanwezig zijn.

De ingreep zal naar verwachting leiden tot vernietiging van mogelijk incidentele verblijfplaatsen van hooguit enkele exemplaren van de gewone dwergvleermuis of laatvlieger. Er worden naar verwachting geen verblijfplaatsen van betekenis voor een lokale populatie aangetast. Als gevolg van de ingreep vindt voor deze soorten dan ook geen overtreding plaats van artikel 11 van de Flora- en faunawet. De ingreep heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van beide soorten, omdat het aantal dieren dat hiermee gemoeid is relatief klein is en in de directe omgeving veel geschikte verblijfplaatsen aanwezig zijn.

Bij het slopen van de schuren dient met het mogelijk voorkomen van incidentele vleermuizen rekening te worden gehouden. In § 3.2 zijn mitigerende maatregelen opgenomen om de eventuele schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen. Nader onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen wordt niet nodig geacht.

2.7 Vogels

Voorkomen en functie

In het plangebied kunnen betrekkelijk algemene soorten broedvogels van bossen/stedelijk gebied/ kleinschalige agrarisch landschap / enz. worden verwacht. Volgens de broedvogelatlas (SOVON 2002) komen in de regio de volgende broedvogels van de Rode Lijst voor, waarvoor in het plangebied geschikt broedhabitat voorkomt: kerkuil, steenuil, boerenzwaluw, huiszwaluw, huismus en ringmus. Het plangebied heeft geen betekenis voor winter-/watervogels op grond van het ontbreken van open water. De volgende soorten van de Rode Lijst zijn tijdens het veldbezoek waargenomen: steenuil en boerenzwaluw. De huismus is buiten het onderzoeksgebied waargenomen. Daarnaast zijn meer algemene soorten waargenomen, zoals heggenmus, roodborst, merel, gaai en ekster.

Tijdens het veldbezoek is gezocht naar nestplaatsen in holle bomen, knotwilgen, schuren, gebouwen, enz. In enkele elzen zijn sporen van spechtenactiviteit waargenomen; hollen zijn echter niet aanwezig. Achter op het terrein is een tweetal nissenhutten aanwezig, welke zijn gebruikt als veestal. In de eerste nissenhut (vanaf de inrit) werd tijdens het veldbezoek een steenuil waargenomen. Dit dier vloog weg in onbekende richting. Ook in de daar achtergelegen nissenhut werd, enige ogenblikken later, een steenuil waargenomen. Vermoedelijk betrof dit hetzelfde exemplaar. In beide nissenhutten werden vervolgens enige braakballen en veren aangetroffen, welke aan de steenuil kunnen worden toegeschreven. Tevens werden enkele braakballen aangetroffen in de tweede schuur (vanaf de inrit). Een nestplaats kon niet worden gevonden; dit is gezien de hoeveelheid mogelijke nestplaatsen en de ontoegankelijkheid daarvan niet verwonderlijk.

In de grote schuur (eerste van rechts vanaf de inrit) zijn ongeveer 25 oude en nieuwe nesten van de boerenzwaluw aangetroffen. Op basis van de hoeveelheid uitwerpselen wordt verondersteld dat ongeveer 5 nesten in 2007 in gebruik waren door zwaluwen. In de overige schuren zijn geen zwaluwnesten aangetroffen.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep zal leiden tot verlies van leefgebied en het aantasten en vernietigen van jaarrond in gebruik zijnde nesten (artikel 11) van de steenuil (1 paartje) en de boerenwaluw¹ (5 nesten). Gelet op het feit dat alle schuren op het terrein worden verwijderd en plaats maken voor woningen, is na realisatie van de plannen geen geschikt habitat voor beide soorten meer aanwezig. Aangezien beide soorten op de Rode Lijst staan kan dit een negatieve invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van beide soorten. Beide soorten komen echter in de directe omgeving nog relatief talrijk voor; negatieve gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding voor de regionale en daarmee landelijke populatie worden dan ook niet verwacht.

In de definitieve planvorming dient met steenuil en boerenwaluw rekening te worden gehouden. In § 3.2 zijn mitigerende en compenserende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen.

Tabel 2.2 Te verwachten effecten op beschermde soorten vogels.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
steenuil	zeker	verlies leefgebied, vernietiging verblijfplaatsen	artikel 11
boerenwaluw	zeker	verlies leefgebied, vernietiging verblijfplaatsen	artikel 11

2.8 Beschermde soorten ongewervelden

Huidige functie plangebied voor beschermde ongewervelden

In het plangebied zijn geen geschikte biotopen van beschermde soorten ongewervelden aanwezig. Deze worden op grond van het ontbreken van waarnemingen in de omgeving ook niet verwacht.

Effecten en verbodsbepalingen

Met betrekking tot beschermde soorten ongewervelden worden geen verbodsartikelen overtreden.

¹ Van een aantal soorten broedvogels zijn de nestplaatsen jaarrond beschermd. De lijst met vogels waarop dit van toepassing is aan verandering onderhevig. Op korte termijn wordt een nieuwe lijst vastgesteld, waarin ook de boerenwaluw als soort waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd is opgenomen. Vooruitlopend op de vaststelling van deze lijst wordt de soort hier als zodanig behandeld.

2.9 Beschermde natuurgebieden

2.9.1 De Gelderse Poort

Het Natura 2000 gebied de Gelderse Poort is hemelsbreed gelegen op ongeveer 800 meter van het plangebied. Het tussenliggende gebied heeft voornamelijk een agrarische functie, naast woondoeleinden. Mede hierdoor en door de aanwezigheid van een winterdijk is het plangebied visueel afgeschermd van het Natura 2000 gebied. Zowel licht als andere vormen van visuele verstoring als gevolg van de geplande werkzaamheden hebben dan ook geen effect op het Natura 2000 gebied. Gelet op de te verwachten beperkte geluidsproductie van sloop en nieuwbouw, de reeds bestaande geluidsbelasting als gevolg van agrarische bedrijfsvoering in het gebied en de tussenliggende afstand worden ook met betrekking tot geluid geen negatieve effecten (externe werking) verwacht.

Met uitzondering van de kamsalamander zijn in het plangebied geen geschikte biotopen aanwezig die gebruikt kunnen worden als leefgebied door soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Van de kamsalamander is bekend dat de afstand tussen voortplantingswateren en landbiotoop (waaronder overwinteringslocaties) enkele honderden meters kan bedragen. Het plangebied ligt binnen deze range. Gelet op de relatief grote afstand, de aanwezigheid van barrières in de vorm van wegen, tuinen en verhardingen en een ruim aanbod aan geschikt leefgebied in het natuurgebied zelf is de betekenis van het plangebied als deel van het leefgebied voor kamsalamanders uit het Natura 2000 gebied verwaarloosbaar. Negatieve effecten worden dan ook niet verwacht.

Geconcludeerd wordt dat als gevolg van de ingreep geen negatieve effecten te verwachten zijn (externe werking) op het Natura 2000 gebied de Gelderse Poort.

2.9.2 Ecologische HoofdStructuur

Gelet op de afstand van het plangebied tot de Ecologische HoofdStructuur (ongeveer 1 kilometer) en de beperkte omvang en aard van de ingreep worden geen negatieve effecten verwacht.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag

- Bij het slopen van de schuren zal rekening moeten worden gehouden met de steenuil, boerenwaluw, gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Andere strikt beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Aanbevelingen zijn opgenomen in § 3.2.
- Bij het verwijderen van de beplanting en het slopen van bebouwing op het terrein moet rekening worden gehouden met het broedseizoen. Zowel in beplanting als in de opstallen kunnen algemene broedvogels broeden, zoals merel en winterkoning. Tevens dient rekening te worden gehouden met het incidenteel voorkomen van vleermuizen. De minst kwetsbare periode voor vleermuizen zijn de maanden maart-april en september-oktober. In deze perioden zijn vleermuizen niet in winterrust, zijn de jongen reeds vliegvlug en zijn de belangrijkste paaractiviteiten afgerond. Geadviseerd wordt sloop- en kapwerkzaamheden uit te voeren in de periode september-oktober.
- Gelet op de aard van de aanwezige bebouwing (veel plaatmateriaal, geen boeiboorden, geen spouwmuren) is aanvullend strippen van bebouwing voorafgaand aan sloop niet zinvol.
- De opstallen, aanwezige vegetatie en overhoekjes in het plangebied hebben beperkte betekenis voor algemene soorten amfibieën en zoogdieren. Voor deze soorten geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud. Geadviseerd wordt voorafgaand aan de werkzaamheden aanwezige fauna (padden, egels e.d.) te vangen en direct buiten het plangebied weer los te laten. Hiermee wordt invulling gegeven aan de eis van zorgvuldig handelen.
- Het is niet de verwachting dat als gevolg van de ingreep de gunstige staat van instandhouding van de steenuil en de oeverwaluw in het geding is. Aangezien van beide soorten de nestplaatsen jaarrond zijn beschermd dient ontheffing te worden aangevraagd. In § 3.2 zijn compenserende en mitigerende maatregelen opgenomen om negatieve effecten te voorkomen.

Ontheffing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende strikt(er) beschermde soorten opgenomen. Aangegeven is of en zo ja welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er **van uitgegaan dat de mitigerende en compenserende maatregelen zoals verwoord in de volgende paragraaf zullen worden uitgevoerd.**

Tabel 3.1 Strikter beschermde soorten in het plangebied, overtredingen Flora- en faunawet

Soort	Voorkomen	Verbodsbepaling	Ontheffing nodig?
steenuil	zeker	artikel 11	ja, lichte toetsing
boerenwaluw	zeker	artikel 11	ja, lichte toetsing

3.2 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele mitigerende of compenserende maatregelen aanbevolen met betrekking tot de steenuil en de boerenwaluw, waarmee tevens invulling wordt gegeven aan de eis van zorgvuldig handelen en aan de zorgplicht. Voor mitigerende maatregelen met betrekking tot overige soorten: zie §3.1.

3.2.1 Broedvogels algemeen

Grondwerkzaamheden, het kappen van bomen, verwijderen van begroeiing en sloop van opstallen dienen buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Geadviseerd wordt deze werkzaamheden uit te voeren in de periode 31 augustus tot begin februari.

3.2.2 Steenuil

Om het verlies van leefgebied van de steenuil te compenseren dient een nieuwe nestlocatie te worden aangeboden en moeten maatregelen worden getroffen om het omliggende gebied geschikt te maken als foerageergebied.

Het compenseren van een nestlocatie is relatief eenvoudig en kan worden gerealiseerd door een of meerdere speciale nestkasten te plaatsen. Dergelijke nestkasten kunnen worden geplaatst in of op een geknotte boom (wilg, els) of aan en in reeds bestaande of nieuwe te realiseren bebouwing. Het is van belang om de nestlocaties te plaatsen binnen het huidige territorium, om de kans op vestiging te bespoedigen.

Het huidige erf en de opstallen dienen tevens als foerageergebied, waar de steenuil onder andere jaagt op muizen. Als gevolg van de ingreep gaat dit foerageergebied verloren en dient de steenuil uit te wijken naar foerageergebied in de omgeving. Momenteel is in de directe omgeving alleen de akker achter het erf, inclusief perceelbeplanting geschikt als foerageergebied. Mogelijk vormen verder weg liggende akkers, weilanden en boomgaarden onderdeel van het territorium van een andere steenuil. Het territorium is in de regel beperkt van omvang (tot enkele honderden meters). Om het gebied te optimaliseren als foerageergebied kunnen ruigtestroken worden ontwikkeld, grazige, kruidenrijke vegetaties worden beheerd en bomen worden ingeplant. Tevens kunnen mei- of sleedoornhagen worden aangeplant.

Geadviseerd wordt voor de steenuil een compensatieplan op te stellen om negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. In het compensatieplan dient aandacht te worden besteed aan een nieuwe nestlocatie en verbetering van het omliggende foerageergebied.

3.2.3 Boerenwaluw

Met betrekking tot compensatie van nestplaatsen van boerenwaluwen in relatie tot de Flora- en faunawet is nog weinig ervaring opgedaan. Veelal wordt gekozen voor het ophangen van kunstmatige nestkommen of plankjes waarop genesteld kan worden, op locaties waar nog geen nestbouw plaatsvindt of de mogelijkheden beperkt zijn.

Een andere mogelijkheid betreft het bouwen van een schuur of ander bouwwerk, welke zowel een functie heeft voor de toekomstige bewoners van de woningen als voor zwaluwen. Hierbij kan gedacht worden aan een carport, bergschuur, tuinhuis of ander beschut bouwwerk welke voldoet aan de eisen die boerenzwaluwen aan hun nestlocaties stellen. Eventueel kunnen in dergelijke bouwwerken al voorbereidende maatregelen zijn getroffen, als het ophangen van kunstmatige nestkommen of plankjes. Gelet op de beperkte omvang van de ingreep en het voorkomen van de soort in de omgeving is het bouwen van een locatie specifiek voor zwaluwen buitenproportioneel.

Een meer praktische oplossing bestaat uit het in de directe omgeving zoeken naar reeds bestaande bouwwerken, welke in nauw overleg met de eigenaar geschikt kunnen worden gemaakt voor zwaluwen. Hierbij wordt in eerste instantie gedacht aan agrarische bedrijven. Maatregelen die op dergelijke locaties kunnen worden getroffen zijn het toegankelijk maken van geschikte ruimten en het treffen van voorbereidende nestmogelijkheden.

Geadviseerd wordt voor de boerenzwaluw een compensatieplan op te stellen om negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Daartoe kunnen de hierboven genoemde voorbeelden verder worden uitgewerkt.

4 Literatuur

- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van Nederlandse amfibieën en reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografische verslag. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionidea. – Nederlandse fauna 7. Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Bouwman, J., 2005. Vlinders (Lepidoptera) in de periode 2000-2004. In: Waarnemingenverslag ongewervelden 2005. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bruyne, R. de., 2002. De Nauwe korfslak *Vertigo angustior* in Nederland (Mollusca: Gastropoda). Nederlandse Faunistische Mededelingen (16): 11-20.
- Dirkse, G.M., S.M.H. Hochstenbach & A.I. Reijerse, 2007. Flora van Nijmegen en Kleef 1800-2006. Het Zevendal, Mook.
- Gittenberger, E., A.W. Janssen, W.J. Kuijper, J.G.J. Kuiper, T. Meijer, G. van der Velde & J.N. de Vries, 1998. De Nederlandse Zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland. Nederlandse Faunistische Mededelingen 19-2003, pag. 1-27.
- Huijbregts, H., 2004c. Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Huijbregts, H., 2004d. Vliegend hert *Lucanus cervus* (Linneaus, 1758). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Kalkman, V., R. Ketelaar & M. van der Weide, 2003. Libellen (Odonata) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Kleukers, R., 2003. Sprinkhanen en krekels in de periode 1996-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kleukers, R., E. van Nieukerken, B. Odé, L. Willemse & W. van Wingerden, 1997. De Sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). Nederlandse Fauna 1. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Lensink, R., J. Reitsma, S. Dirksen & J. van der Winden, 2001. Ecologische effecten van het structuurmodel Kust (gemeente Lelystad). Rapport 01-019, Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Limpens, H., K. Mosterd & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- LNV, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNV, Den Haag.

- LNV, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2005b. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Mennema, J., A.J. Quené-Boterbrood & C.L. Plate, 1985. Atlas van de Nederlandse Flora. Deel 2. Zeldzame en vrij zeldzame planten. Uitgeverij Kosmos, Amsterdam.
- Meijden, R. van der, 1998. Interactieve Heukels' Flora van Nederland. CD-ROM. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J.-P.M. Witte & D. Bal, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria 26-4: 85-208.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nederlands Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Nie, H.W. de, 1997. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen (2e herziene druk). Media Publishing, Doetinchem.
- RAVON, 1999. Jaarverslag 1998. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 6. Jaargang 2, nr. 3, pag. 60-75.
- RAVON, 2006. Waarnemingenoverzicht 2005. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 24. Jaargang 8, nr. 3, pag. 46-64.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra & T. Westra, 1994. Nederlandse oecologische flora: wilde planten en hun relaties 1 t/m 5. KNNV Uitgeverij / IVN, Utrecht.
- Woldendorp, H.E., 2005. Wetgeving natuurbescherming. teksten en toelichting. Editie 2005. Sdu Uitgevers. Den Haag.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft weer hoe de wettelijke toetsingskaders door Bureau Waardenburg worden gehanteerd bij het opstellen van ecologische beoordelingen.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet²

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen van beschermde dieren.
- Artikel 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en onthefingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ingrepen en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

² Deze paragraaf is in belangrijke mate gestoeld op de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.)

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure (LNV 2005b, a).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.
2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).

3. Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998³

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minInv.nl).

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheersplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Hiervoor kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingsplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat het gebied niet wordt aangetast.

Habitattoets

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (kortweg: 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Als er geen effecten zijn, is de kous daarmee af. Als de effecten klein zijn, volgt een verslechterings- en verstoringstoets'. Bij mogelijke significante effecten volgt een 'passende beoordeling'.

³ Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.)

In de verslechterings- en verstoringstoets worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdende met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gevegd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV 1993) bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingszones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.